

**DR. SUBA GYÖRGYNÉ:
JÁSZBERÉNY EGYHÁZTÖRTÉNETE 1883–1908.**

KONCZ MENYHÉRT plébános (1883–1908)

Született Emődön 1842. április 9-én. Egerben Bartakovics Béla érsek szentelte pappá 1865. július 15-én.¹
Iskolai tanulmányait Miskolcon kezdte, Egerben folytatta.²
1865–1875. Gyöngyöshalászon, Kerecsenden, Mezőkövesden, Kunszentmártonban káplán.
1875–1878. Jászberényben káplán.
1878–1880. Gyöngyös–Felső plébánián káplán.
1880–1883. Szuhogyban lelkész.
1883–1908. Jászberényben plébános.
1890-ben a Boldogságos Szűz Máriáról nevezett Budavár előtti címzetes prépost.³
1893-tól a Felső-jászsági kerület esperese.
1905-ben patai főesperes.
1907. december 11-én egri kanonokká nevezték ki.
1908-ban az egyházmegyei papnyugdíjas intézet és kántortanítói nyugdíjalap gondnoka.
1906-ban Jászberény város díszpolgárává választotta.⁴
1915-ben főszékesegyházi főesperes.

Koncz Menyhért

Elhunyt Egerben, 1921. április 23-án, nyughelye a főszékesegyház altemplomában van.

Gyurka József halálával megüresedett plébánosi hivatal betöltésére a város jelölési jogánál fogva a pályázók közül első helyre Lippai Lajos gimnáziumi hittanárt és Tersztyánszky Dezső jászberényi adminisztrátort, második helyre Koncz Menyhért szuhogyi és harmadik helyre Hulin István zalkodi lelkészeket jelölte. Az érsek 1883. szeptember 21-én Koncz Menyhért szuhogyi lelkészt nevezte ki jászberényi plébánia élére.⁵

A kor, melyben a tevékenykedett, a kiegyezést követő időszak legtermékenyebb évei voltak országszerte. „A boldog békeidők korszakát az új közigazgatás kiépítése, az iskolarendszer egységesítési törekvései, a vasút-, út-, hidépítések, a folyószabályozások, a szerkezetváltás az iparban és a mezőgazdaságban stb. jellemezte.” A dualizmus alatt a Monarchia nemzetközi helyzete meglehetősen szilárdnak tűnt. A külpolitikai biztonságérzet, valamint a látványos belső – gazdasági, urbanizációs, asszimilációs – sikerek hatására a nemzettudat jelentős változásokon ment át. Ezek hatása érezhető volt városunkban is. A városiasodás több jelét lehetett tapasztalni a városfejlesztési tervekben: múzeumalapítás 1874-ben, szálloda 1895-ben stb... Ekkor következtek a Jászfákóhalmára, Jászárokszállásra vezető utakat, ezekkel egy időben a város belső útjait és a gyalogjárdákat folyamatosan építették.⁶

Jászberényben a Zagyva szabályozásának egy része 1880-ban elkészült, védőtöltéseket erősítettek meg, hidakat építettek és javítottak ki, elvégezték a Zagyva kotrását stb. De ezek az erőfeszítések nem jelentettek teljes védeltséget. Az 1888. március 15-én érkező hatalmas árvíz nagy kárt tett a városban, amely egyre inkább meggyőzte az önkormányzatot a Zagyva további szabályozásának szükségességéről.

A kiegyezés után a hatalomra kerülő liberális politikusgárda egyházpolitikáját két elv vezette: felekezetek egyenjogúsága és az állam és az egyház szétválasztása.⁷

A vita alapja az 1868: XLIII., a keresztény hitfelekezetek egymáshoz való viszonyáról szóló törvénycikk, annak is a 11. és a 12. pontja, amely kimondta, hogy a vegyes házasságban született fiú az apa, a lány pedig az anya vallását köteles követni. A magyar gyakorlatban a törvénycikk végrehajtása úgy működött, hogy a vegyes házasságból született gyermeket katolikus pap keresztelte meg, s katolikus neveltetésben részesült még akkor is, ha a törvény szerint protestáns vallásban kellett volna nevelkednie. Ezt a jelenséget nevezte a protestáns papság „elkeresztelésnek”, túlkapással vádolva a katolikus papokat.

¹ Schem. 1866. 53.p.

² SUGÁRNÉ, 2003. 141. p.

³ Gyenes Protokollum 105. p. JMTD-11-54.1.

⁴ SUGÁRNÉ, 2003. 142. p.

⁵ BLÉNESSY, 1937. 57. p.

⁶ Gyenes Protokollum 26. p. JMTD-11.54.1.

⁷ Magyarok Krónikája 489. p.

A javaslatok körül kemény csaták zajlottak a törvényhozás két házában és az utcai tüntetéseken egyaránt. A Vatikán és a király is véleményt nyilvánított. 1893. szept. 2-án XIII. Leo pápa egyik enciklikájában tiltakozásra és szervezkedésre szólította fel a magyarországi papságot és a hívőket: „*Állhatatosan és egyetértően óvják meg a vallás szabadságát, a katolikus sajtó támogatását.*” Javasolta évenkénti katolikus nagygyűlés tartását, stb. A minisztertanács ülésén a király kijelentette: erkölcsileg nem ért egyet az egyházpolitikai törvényjavaslatokkal, de politikai okokból mégis támogatja, majd 1894. december 9-én három egyházpolitikai törvényt szentesített. Az új törvény három legfontosabb előírása:

- Kimondta a kötelező polgári házasságkötést, innentől kezdve a csak egyházi házasságkötések nem érvényesek.
- A vegyes házasságból született gyermek nemek szerint szülei vallását követik, de törvényesnek ismert el a rezerválist (lemondást ezen elv követéséről.)
- A születés, a házasság és a halálozás állami anyakönyvezését írta elő.

1894. évben megkezdődött a katolikus nagygyűlések szervezése, megalakult az első Magyar Missziói Társulat, alakulóban volt a Katolikus Néppárt is, majd a következő évben a Mária Kongregációt, a Katolikus Nővédő egyesületet is életre keltették.⁸

1895-ben fogadták el a vallásszabadságról szóló törvényt, és az izraelita vallás bevett vallás lett. (Mindenkinek szabadon követhet minden vallást, a törvény lehetővé tette a felekezetenkívüliséget is. Ezáltal létrejött a bevett, a törvényesen elismert vagy túrt felekezetek (szekták) hármas rendszere, mely 1947-ig állt fenn.

Ez a törvény a liberális körökben lelkesedést, a katolikus táborban elkeseredést szült, mely olyan mérvű ellenállást váltott ki, hogy a püspöki kar szigorú utasítást intézett a papjaihoz, a híveket pástorlevélben figyelmeztették, hogy a polgári házasság nem szentség! „*A félelmetes családbomlasztó hatás volt a legszomorúbb következménye a házassági törvénynek, melyet a kormány 1895. október 1-jén léptetett életbe.*”⁹

Az egyházpolitikai vitákban Jászberény a királyhűséget és a függetlenségi, erős magyar nemzeti gondolatot össze tudta egyeztetni.¹⁰ De a törvény végrehajtása, különösen az anyakönyvezés bevezetése nehézkesen indult: „*Az 1895. szeptember 2-i közgyűlés nem hajlandó az anyakönyvvezetők részére hivatalos helységet adni s azt felszerelni.*” Mivel a belügyminiszter nem vállalta az önálló anyakönyvi hivatal felállítását, így a törvénycikk végrehajtása késett.

A közismerten mélyen katolikus vallású jászok az 1895-ös egyházjogi törvények bevezetésekor minden alkalmat megragadtak a tiltakozásuk kifejezésre. Hírét vették Ferenc József debreceni látogatásának, gróf Apponyi Albert és Koncz Menyhért egy deputáció tagjaként elutaztak Debrecenbe, hogy a király fogadásán részt vegyenek, és az 1868. évi 53. törvénycikk (vallásváltás, vegyes házasságok kötésével kapcsolatos rendelet) eltörlését kérik, amelyre már két papi gyűlésen is határozatot hoztak.¹¹ Ezek sikertelen próbálkozások voltak, megtapasztalhatták, hogy egy város nem mehet szembe az országos törvénnyel még akkor sem, ha mögötte pápai enciklika áll.

Az egyházpolitikai vitákkal egy időben olyan események történtek, amelyek hosszú időkre emlékeztetnek maradtak a város lakosai számára. Pl.: 1892. június 8-án Jászberény „*belsőleg érzett hódolata, hűsége külső jeleként*” üdvölvésekkel, zászlódísszel és díszkivilágítással ünnepelte meg a királyi pár megkoronázásának negyedszázados évfordulóját, és alig három hónappal később pedig Kossuth előtt tisztelegtek, fényes ünnepséggel köszöntötték 1892. szeptember 15-én Kossuth Lajos 90. születésnapját. (Mai felfogással kicsit bizarr, hogy a dicső szabadságharc leverőjét és a szabadságmozgalom élharcosát is ugyanolyan lelkesedéssel köszöntötték.) Ekkor nevezték át a Kovács utcát Kossuth utcának. Kossuth elhalálózása alkalmával testületi ülés tartottak 1894. március 22-én, amikor a képviselőtestület mély gyászát jegyzőkönyvben is megörökítette. Gróf Apponyi Albert, országgyűlési képviselőt díszpolgári címmel tüntette ki.¹² (1881. július 29-től, haláláig, 1933. február 7-ig, 52 éven át volt városunk képviselője.¹³)

A 19. század vége bővelkedett jeles eseményekben, ezek közül minden bizonnyal a legkiemelkedőbb esemény az ország ezeréves fennállásának megünneplése volt. Jászberény városa időben megkezdte a felkészülést, már 1894-ben a város történelmére vonatkozó okmányokat ajánlott fel az országos kiállítás megszervezéséhez, a készülő millenniumi kiállításához. A város a vármegyék által tervezett bandériumba négy banderistát állított ki, teljes felszereléssel, valamint még öt daliás férfiút jelölt ki, akik költségeit a vármegye fizette. A város felajánlotta még a nádori díszes zászlót, a Lehel kürtjét és még számos értékes történelmi ereklyét is.

1896. május 10-én Jászberény város képviselőtestülete díszközgyűlést tartott, amelyen Koncz Menyhért prépost plébános indítványozta, hogy Jászberény „*a millennium emlékére négy tanyasi iskolát építsen, és a vasútállomáshoz vezető sugárutat köveztesse ki*”, amit a képviselőtestület egyhangúan elfogadott.¹⁴

⁸ BALOGH–GERGELY, 1993. 123–125. p.

⁹ HERMANN, 1973. 469. p.

¹⁰ BLÉNESSY, 1940. 82. p.

¹¹ Gyenes Protokollum 83. p. JMTD-11-54.1.

¹² BLÉNESSY, 1940. 74–76. p.

¹³ KONCSEKNÉ, 2003. 16–17. p.

¹⁴ Uo. 78–79. p.

A millenniumi években Jászberény anyagi és szellemi élete nagy léptekkel haladt előre. Gazdasági egyesület alakult, tenyészállat kiállítást szerveztek. 1896 tavaszán megépült a földműves iskola, és azonnal megkezdte áldásos működését.¹⁵ Újabb elemi iskolákat építettek, megszervezték az ismétlőiskolát, sürgették a polgári iskola felállítását. A tanyavilág kiépülése nagy lendületet vett, igény mutatkozott a tanyai iskolák számának növelésére. Az első homoki kápolnát Jászberény városától délnyugatra 400 öl területen a homoki és az újerdei gazdák építették 1886-ban.¹⁶ Ez időszakban épült meg a tápiószéli, a hajtai, és bővítették a porteleki iskolát. 1896-ban már 12 tanyai iskola működött a jászberényi tanyavilágban.¹⁷

1885. május 31-én letették és felszentelték az apácázárda alapkövét a fehértői iskola helyén.¹⁸ Koncz Menyhért felügyelte az építkezést, amelyet 1886. szeptember 30-án fejeztek be, és ő volt az intézetnek több mint két évtizeden át az igazgatója.¹⁹

1893. május 29-én a jászberényi gimnázium fenntartását a várostól az állam átvette. A képviselőtestület örömmel vette tudomásul, de a városi átadási ünnepségről a helybeli papság Koncz Menyhért prépost-plébános vezetésével tüntetőleg távol maradt, ami a helybéli lapok tanúsága szerint igen éles visszatetszést keltett nemcsak a város vezetőségének és képviselőtestületének haladó gondolkodású rétege, hanem a város dolgozó lakosságának többsége körében is.²⁰

A gimnázium új épületének megépítése a városnak óriási áldozatok árán sikerült, melyben a tanítás 1889 szeptemberében kezdődött el.

A plébános törődött a város többi iskoláival is, nemes küzdelmek közt elszántan védelmezte azok katolikus jellegét, de tiszteletben tartotta a más vallású, a két felekezeti iskola önállóságát is.²¹

A városban több hetilap is megjelent: Jászberény és Vidéke, Jászság, Jászsági Kürt, Lehel-kürtje.

Kerületi körök, katolikus legényegylet, nőegyletek, iparossegédek társulata stb. jöttek létre.²²

Tragédiáktól sem volt mentes a város, 1887. július 4-én iszonyú szerencsétlenség történt a városban, a honvéd laktanya melletti gyakorlótéren a gyakorlathoz használt dinamit felrobbant, 10 halálos áldozatot követelt, és számos sebesülés is történt.²³

1898. szeptember 10-én jutott el Jászberénybe Erzsébet királyné meggyilkolásának híre. Samassa József érsek körlevélben elrendelte, hogy a „Királyné Nagyszonyunk” temetésének ideje alatt egy órán át valamennyi plébániai és szerzetesi templomban az „összes harangok szóljanak”, és ezen a napon az „iskolai előadások szüneteljenek”.²⁴ A ferencendi házfőnök gyászmisét celebrált a ferencesek templomában nagy asszisztenciával, ahol jelen voltak a hatóságok és erkölcsi testületek képviselői is. A Jászberényi Hírlap a gyászünnepélyről még meg sem emlékezett.²⁵

A város élete ebben az időben igen élénk volt, sok-sok rendezvénnyel, de nem volt eseménytelen ez az időszak Jászberény egyházi életében sem. Sőt, nagyon sok fejlesztést indítottak el, s a hitélet gyakorlása feltételeinek javításáról sem feledkeztek meg.

Gyurka József és Tersztyánszky Dezső szolgálata idején, 1882-ben megünnepelték a templom (hajótest) építésének 100. évfordulóját. Tervezték a nagy felújítást, amelyet Koncz Menyhért idejében 1884-ben kezdhettek el és 1887-ben fejeztek be.²⁶ Az egész tetőzetet a faanyaggal együtt eltávolították, ezt a munkát 1887. július 11. és augusztus 27. között fejezték be. Ez év októberében és novemberében a torony rézsisakjában egyes gerendákat kicseréltek. A torony a tetőtől a földig teljesen új vakolatot kapott. Az ablakokat új zsaluval és ablakfával látták el. A szobrok kezében lévő vastárgyakat bearanyozták. A rézsisakon is kellett némi javítást végezni.

A templomhajó falát kívülről, ahol ez lejött, leverték, megkaparták és új vakolatot kapott. A templom egész külsejét egységesen olajos festékkel befestették. A három bejárati és a toronyajtót, a templom ablakait teljesen újjakkal cserélték ki. Megmaradt viszont a sekrestye régi ablaka és ajtaja. Belülről is teljes restaurálást végeztek: főleg a szentélyben és a mellékoltároknál voltak nagyobb munkálatok. A vakolatot tégláig leverték és erős alapvakolattal látták el. A templom padozatának kelheimi márványlapjait felszedték és újrarakták, de még 600 újat kellett vásárolni. A szélfogókat újakra és könnyebben nyíló ajtókra cserélték ki. A padokat 100 évi használat után sem kellett komolyabban megjavítani. A gyóntatószékeket teljesen újra cserélték. Az öröklámpát, amely 1771-ben készült, és 1886-ban Guillon-féle szerkezetűvé átalakították, meghagyták, mindössze új kötelet és a padlason új csigaszerkezetet kapott. A dísztelen csillárt újra cserélték, és ez is új csigaszerkezetet kapott. A

¹⁵ Uo. 82–84. p.

¹⁶ Főplébániai jegyzőkönyv, leltári jegyzék 1927. január 3. JMTD 88. 343.1.

¹⁷ BLÉNESSY, 1940. 103–105. p.

¹⁸ SÁROS, 2002. 160. p.

¹⁹ SUGÁRNÉ Papválasztó jászok. In: Jászsági évkönyv 2002. 276. p.

²⁰ BLÉNESSY, 1940. 88. p.

²¹ SUGÁRNÉ, 2003. 141. p.

²² BLÉNESSY, 1940. 106–107. p.

²³ Gyenes Protokollum 14. p. JMTD.11.54.1.

²⁴ Érseki levél 1898. szeptember 13. JMTDT.

²⁵ SZÁNTÓ, 2004. 160–162. p.

²⁶ SÁROS, 2002. 104–109. p.

keresztelő kutat is átalakították, az alsó régi márványalapzatot meghagyták, vörösrézből új fedelet kapott. A régi 12 fali gyertyatartó helyett újat csináltattak.²⁷

A felújítások alatt a Rozália kápolna előtt tartották a szentmiséket, a szószéket egy sátor alatt építették fel.²⁸

1882. október 21-én megrendelték a nagytemplomba az új főoltárképet.²⁹ A költségekhez hozzájárult Szele Gábor Jászberény város szülöttje, egri kisprépost, Tersztyánszky Dezső koadjutor (plébános helyettes), a hiányzó összeget Koncz Menyhért plébános gyűjtötte össze.³⁰ Három év múlva, 1886. október 3-án volt Szoldatics Ferenc festőművész alkotásának ünnepélyes megáldása.³¹ A mise alatt a plébános felolvasta az okmányt, melyet a főoltárkép mögé, az ott lévő széles fülkében egy bádognak perselybe téve helyeztek el.³²

1884. augusztus 5-én az Újtemető közepén letették a Bathó-kápolna alapkövét.

1885. május 20-án kezdték a szentkúti templom festését, és október 4-én, annak befejezése után tartották meg az első misét.³³ A szentkúti templom külső és belső restaurálása költségének nagyobb részét Csányi Veron, Gugi József özvegyének adományából fizették ki. Ő indítványozta a Szentkútnál 1890-ben az új toronyóra készítését is, s arra elsőként 400 forintot adott.³⁴

1891. október 28. és november 5. között állították fel az új szentkúti templom toronyóráját, melyet Gyenes Pál káplán és Szele (Szula) János templomgondnok vett át.³⁵

1886-ban a porteleki kis imaházat megnagyobbították, zsindeletével látták el, amelyhez római katolikus iskolát is építettek, és egy temetőt is kialakítottak. Nemsokára ez a templom is kicsinek bizonyult, ezért 1898–1900 között felépítették a ma is meglévő templomot.³⁶

1887. november 27-én szentelték fel a nagy renoválás után a főtemplomot. A szertartást érseki megbízással Töröcsik József patai főesperes, maróti prépost, árokszállási plébános végezte. Ceremoniárus Koncz Menyhért plébános. Segédkeztek: Horváth Jenő egykori jászberényi, most egri káplán, Bukoveczky Sándor, Gyenes Pál, Török István helybéli káplánok és Bartók István, a helybéli főgimnázium hittanára.

Koncz Menyhért megrendelte az új orgonát az Angster cégnél, amely 1888. július 20-án vasúton meg is érkezett Pécsről, a megáldása 1888. augusztus 15-én történt. Az új orgona szükségessége nem volt egyértelmű, mert a Gyenes protokollumban olvashatjuk: „1888. jún. 27. Megkezdték az 1782 óta működő orgona leszerelését, amelyet a ferences templomban építenek fel. Az orgonát tavaly ősszel újították fel, amely Gyenes káplán szerint 40-50 évig szolgált volna még, de a kántor úr új orgonát akart... Bár inkább a torony rézsisakját festették volna be, vagy aranyozták volna ezen a pénzen.” (Gyenes káplán rajzot készített róla). Az új orgonát 1888. augusztus 15-én Koncz Menyhért plébános, Gyenes Pál és Bukoveczky Sándor káplánok közreműködésével szentelték fel.

A plébános indítványára 1888-ban felújították a száz év óta a nagytemplom tulajdonában lévő díszkazulát (miseruha), a hozzá tartozó egyházi ruhákkal. Eigen Miklós és neje, Póhl Amália (Gyenes Pál káplán keresztzülei), s Horváth Ignác nagylelkűségének köszönhetően készült el. (Nagyon elpiszkolódott és szövése részben elrongyolódott.)

1888. szeptember 16-án Koncz Menyhért plébános megáldotta Tötevényen a tanyasi iskolát, amely az ott élő katolikus híveknek imahelyül is szolgált.

1888 szeptemberében a Holczer-féle új szőlőben elhelyezték a 25 font nagyságú csengettyűt. Ez azt a célt szolgálta, hogy a tanyai lakosságnak jelezze korán reggel, délben és este az időt, a napszakok váltakozását. Óra hiányában ezzel tájékoztak. Bizonyos tiltások is kötődtek ehhez, pl. az esti harangszó után tilos volt a szőlőbe bemenni, reggel pedig csak a harangszó után lehetett bemenni és elkezdni a munkát.

1888-ban a királyi járásbíró ajánlatára a volt megyei nagygyűlés termét alakították át a rabok kápolnájává. Ezt Koncz Menyhért plébános áldotta meg. Ez évben szintén ő szentelte fel a jászberényi Necső földön lévő új fakeresztet, Beniczky Erzsébet (férjezett Kürthy Antalné) állíttatta. A régi fakeresztet betemették a földbe.

1890-ben a Budapesti Közlöny hivatalos lap tette közzé, hogy a „Közoktatási és Vallásügyi magyar minisztérium előterjesztésére Koncz Menyhért jászberényi plébánosnak a király a Boldogságos Szűz Máriáról elnevezett Budavár előtti címzetes prépostságot adományozott. Kelt Bécsben 1890. január 22-én. Ferencz József és Csáky Albin s.k.”

1890. április 20-án Koncz Menyhért bemutatta első infulás miséjét, melyen Bartók István gimnáziumi hittanár, Boros István árokszállási káplán, Sípos Géza árokszállási plébános, Török István, Gyenes Pál és Bukoveczky Sándor helyi káplánok, Németh Kelemen, Szabó Jácint és dr. Skultéty Pál ferencrendi áldozárok asszisztáltak.

²⁷ Uo. 104–109. p.

²⁸ Gyenes Protokollum JMTD-11.54.1.

²⁹ JMTD 88 272.

³⁰ JMTD 88 272.

³¹ SUGÁRNÉ, 2003. 141 p.

³² SÁROS, 2002. 161. p.

³³ Uo. 160. p.

³⁴ Gyenes album. JNPI.

³⁵ Gyenes Protokollum 105. lap. JMTD-11-54.1.

³⁶ BESENYI, 100 éves a porteleki templom. In: Berényi Kármentő 2000. 2. sz. 12. p.

E kitüntetés alkalmából 1890. április 27-én megszervezték Koncz Menyhért örömnepét a zárdában. Meghívót kapott a plébános 1890. szeptember 10-én a felszentelésre kerülő izraelita templomba.

1891. június 11. és 15. között Jászberényből népes gyülekezettel, 450 fővel indultak a mátraverebélyi búcsúra.³⁷ (A jászberényiek a Szent Antal búcsún vettek részt 13-án.)

Koncz Menyhért kezdeményezte az 1761-ben épült, s addigra már eléggé leromlott állapotban lévő földszintes plébániai épületre az emelet ráépítését. Megvalósításához 1894-ben személyesen 3000 koronával járult hozzá.³⁸ Az épület rövid idő alatt elkészült, 1895-ben adták át.³⁹

1898-ban a porteleki tanyák között a várostól délkeletre kb. 12 km távolságra 10. 000 K költséggel egy 23 m hosszú, 7,5 m széles templom épült.⁴⁰ Nem sokkal később negyvenhét porteleki római katolikus hívő fordult kérelemmel Koncz Menyhérthez, hogy a porteleki temető megtelt, a templom falai üresen állnak, és ott 14 stációs képet kívánnak elhelyezni. A puszta falak díszítésére, de Istennek nagyobb dicsőségére „*Velkei Antal gazdaember, Jászberény városához tartozó rekettyési tanyai lakos, földbirtokos és adófizető polgár, római katolikus, igen tisztességes és becsületnek örvendő, a saját keresztény erkölcsből kiindulva, a saját költségén három szobrot csináltatott: Szent Antal, Szent József és a LOURDES-ben megjelenő Szűz Máriát ábrázoló szent szobrokat.*” Ezeket el is helyezték a templomban. Koncz Menyhért plébános megígérte, hogy a szobrokat egy káplán a mise alkalmával felszenteli. De ez nem történt meg. Ehelyett a miséző tisztelendő azokat a nép akarata ellenére a helyéről leszedette. A hívek követelték a szobrok visszahelyezését és megszentelését, „*ellenkező esetben 15 nap után az egri érsek úrhoz fordulnak.*” Kelt 1903. november 8-án.⁴¹ Nem tudni, a szobrok hogyan kerültek vissza, de Erdős András plébános halála után, 1927 januári jegyzőkönyvben olvasható a porteleki templom 9 szobrának felsorolása, közöttük található a fentebb említett három szobor is. (vastagítva) „*Mária szíve, Szt. Anna, Szt. József, lourdes-i Szt. Szűz, prágai (Szt.) kis Jézus, Isten anyja, feltámadt Jézus és Páduai Szt. Antal...*”⁴²

A képviselőtestületnek Koncz Menyhért 1905-ben javasolta, hogy a Főtér végében található, a hajdan Pálinkás János hadnagy által állíttatott, de akkorra már rossz állapotban lévő kereszt helyett a tér más részén korszerű, új keresztet állítsanak fel, és tervét közadakozásból meg is valósította.⁴³

„*A felsőjász alesperesi kerület tagjai a Jászberényben 1906. június 7-én Koncz Menyhért prépost úr által tartott, szent majálison.*”

I. sor: Csomor György (viszneki plébános), Hulin István (nagyfügedi plébános), Üveges János (civil méltóság), Koncz Menyhért (jászberényi plébános, patai főesperes), Farszky Ferenc (jásztelki plébános)
II. sor: Bozóky János (szül., 1861., jászdózsai plébános), Szlovacsik János (arlói káplán), Pap András (jászberényi káplán), Bárdos Pál (jákóhalmi adminisztrátor), Sípos Géza (árokszállási plébános), Barsy József (jászberényi gimnázium hittanára)

³⁷ Gyenes Protokollum 20., 35., 37., 83., 105. p. JMTD-11.54.1.

³⁸ SUGÁRNÉ, 2003. 14. p.

³⁹ SÁROS, 2002. 147.

⁴⁰ 1927. január 3-án készült átadási átvételi jegyzőkönyv. JMTD-88 343.1.

⁴¹ Koncz Menyhértnak címzett kérelem Portelekről 1903. november 8. JMTDT.

⁴² Átadási átvételi jegyzőkönyv 1927. január 3. JMTD. 88 343.1.

⁴³ SUGÁRNÉ, 2003. 141–142. p.

1906-ban a képviselőtestület „*Koncz Menyhért prépost plébános fősperes urat a lelkipásztorkodás és népnevelés terén a város érdekében kifejtett ügybuzgó és közhasznú tevékenységéért Jászberény város díszpolgárává egyhangúan megválasztja, s az erről kiállítandó oklevél kiadását elrendeli.*”⁴⁴

Koncz Menyhért tagja volt a képviselőtestületnek, aktív véleményező és javaslattevő jogával rendszeresen élt, mind egyházi, mind világi ügyekben szívesen megszólalt. 1906-ban a Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak hazahozatala alkalmából tartott díszközgyűlésen javasolta, hogy a város festesse meg Thököly Imre és Zrínyi Ilona arcképét, továbbá három jelesebb utca Rákóczi Ferenc, Thököly Imre, Bercsényi Miklós nevére „*neveztessek el*”. Javaslatát meghallgatásra találtak.

Szükségessé vált a plébánia udvarán álló istálló lebontása, és egy új építése. A városi előljáróság az engedélyt megadta, de az új építéséhez nem állt rendelkezésükre elegendő összeg, ezért pótköltségvetést készítettek. A tervrajz elkészült, ennek alapján 1903-ban megépült az új istálló is.⁴⁵

1907. május 9–12-ig, 16 év után bérmlást tartottak Jászberényben. A mintegy 25 ezres hívő lakosságból 7300 főt részesítettek a bérmlás szentségében.⁴⁶

Koncz Menyhért különböző célokra mindig bőkezűen adakozott. Már kápláni évei alatt is jótékonykodott pl. 1877/78-as tanévben támogatta Sípos Sándor és Riszner József gimnáziumi tanulókat.⁴⁷ Jászberényből való távozásakor a szegény sorsú tanulók jutalmazására 1000 koronás alapítványt tett, s 300 koronát a szegények támogatására adott.

Az érsek atya Koncz Menyhértet 25 éves jászberényi szolgálata elismerésének jeléül 1907. december 11-én kinevezte egri kanonoknak, így a következő évben elhagyta a várost, ahol közel negyedszázadon át szolgált. Szerették, becsülték és elismerték áldásos tevékenységét. Elmenetele előtt Jászberényben ünnepélyes keretek között búcsúztatták. A szónokok, Koncz István polgármester, Simon Ferenc református lelkész, Weisz István izr. hitközség elnöke, Bathó János pártelnök méltatták negyedszázados eredményes munkálkodását.

Kanonoki beiktatásán 1908. január 4-én Jászberény város küldöttsége is részt vett. Tiszteletük, szeretetük jeléül az ünnepségre elvitték a Lehel kürtöt.⁴⁸

A városhoz való kapcsolata továbbra is szoros maradt. Koncz Menyhért 1915-ben, pappá szentelésének 50 éves emlékére akarta megvalósítani a római katolikus központi fiúiskola emeletráépítését, e célra 45 000 koronát adományozott. Elkészítette az építési tervet, de kivitelezését a háborús viszonyok megakadályozták.⁴⁹ (Állítólag 1938 körül készült el.)

Az arany jubileuma alkalmával is jótékonykodott,

az egri Egyházmegyei Papnyugdíjintézetnek 4000 koronás magyar korona-járadék kötvényt,

a Vöröskereszt Egylet egri fiókjának 300 koronát,

az egri házi (otthoni gondozásban részesülő) szegényeknek 200 koronát adományozott.⁵⁰

A háborús körülmények (1915) miatt a jászberényiek nem vettek részt az Egerben tartott aranymiséjén. A képviselő-testület levélben, „*azzal az óhajttal üdvözölte, hogy a mindenható kísérje továbbra is működését*”.⁵¹ Az Egerbe került főpap továbbra is támogatta a jászberényieket:

1916-ban 500 koronát küldött az Erdélyből menekült, a jászberényi zárdában oltalmat lelt apácák megsegítésére. Néhány nappal halála előtt 30 000 koronát adományozott a nyugdíjas papok részére.

Végrendeletében nem feledkezett meg a főtemplomról sem, erről tanúskodik az érseki értesítés: „*Néhai Koncz Menyhért prépost, kanonok a jászberényi főtemplom részére végrendeletileg 500 (ötszáz) koronát hagyományozván, ezen összeget a mai napon az Egyházmegyei Takarékpénztár alapítványi osztályánál 3842 szám alatt tőkésítetni rendelem, miről Nt. Uraságodat kellő tudomás és e tőkésítés feljegyzése végett értesítem.*”⁵²

„*A kiváló szónoki tehetséggel megáldott Koncz Menyhért a papi hivatás teljesítésén túl a politikai életben is teljes odaadással résztvevő egyéniség volt. Jászberényi káplán korában, 1878-ban ismerte meg a fiatal ellenzéki politikust, gróf Apponyi Albertet, s lett hűséges, rendíthetetlen híve. Mint a város népszerű plébánosa, egyik vezéregyénisége volt az Apponyit támogatók körének. Viszont Apponyi is a legmeghittebb politikai barátjaként tisztelte őt, Jászberénybe jövetelekor számtalanszor volt vendége a plébánián.*”⁵³

Az Egri Egyházmegyei Közlönyben Koncz Menyhért cikkei az 1879., 1911., 1912. évfolyamban jelentek meg.⁵⁴

⁴⁴ Uo. 142. p.

⁴⁵ JM. 88.206.4.TD.

⁴⁶ EEK. 1907. 05. 16. 80. p.

⁴⁷ Jászberényi gimnázium évkönyve 1877/78.

⁴⁸ Uo. 142. p.

⁴⁹ SUGÁRNÉ, 2003. 142.

⁵⁰ EEK. 1915. 08. 16. 112. p.

⁵¹ SUGÁRNÉ, 2003. 142.p.

⁵² Érseki levél 3845/1921.augusztus 18. érseki levél. JMTDT.

⁵³ SUGÁRNÉ, 2003. 142. p.

⁵⁴ EEK. 1919. 01. 1. 12–15. p.

Élete utolsó éveiben türelemmel viselte kínzó betegségét. Földi maradványait az életútját elismerő tiszteletadással az egri székesegyház kriptájában helyezték örök nyugalomra 1921. április 23-án.⁵⁵ Koncz Menyhért édesanyja, Thóber Rozália Jászberényben hunyt el 1888. december 18-án, a Fehértói temetőben lévő kriptában nyugszik. E kriptába temették az 1950-es években elhunyt szegénygondozó nővéreket.⁵⁶

---

⁵⁵ SUGÁRNÉ, 2006. 39. p.

⁵⁶ Jászberény (folyóirat) 1915. 01. 31. 5. p.